

elgondolásunkból, hogy ilyirányban elsősorban intézetünknek kell előljárnia, hol a modern módszertani törekvéseknek a való életbe való átültetésével hivatásunkból kifolyólag elsősorban foglalkozunk.

Kezdhattük volna ezt a munkálkodásunkat a jövő tanév elején is, de régi szándékunk megvalósítását nem akarjuk már tovább halasztani. A f. tanévben még egy ilyen füzetet fogunk útjára bocsájtani. A jövő évtől kezdve gondunk lesz arra is, hogy az egyes füzetek mindig a következő hónap tanmenetével összefüggő témákat tárgyaljanak.

A leközölt tanítások intézetünk módszeres munkájából sarjadtak ki. Azok a tantermekben éppen tanárjelöltjeink irányító nevelésénél tényleg elhangzottak. Ez adja meg ezeknek a munkálatoknak belső értékét, realitását és fontosságát.

Fő célunk a demonstratív és kutató szellemű, jobb és eredményesebb tanításra való törekvés.

A módszerben az u.n. munkaiskolai módszertani elveket követjük oly értelemben, amennyiben azok egyéniségünkön átszűrődve és kipróbálva, a tanulók minden túlterhelését kizárva, tényleg alkalmasok a mindig kritikával gondolkodó, önálló cselekvésekre és elhatározásokra készséges, hivatásában tudatosan dolgozó és abban élő, a közösség s így elsősorban a haza iránti felelősséget érző valláserkölcsös és nemzetének lelkéhez mindig hű magyar polgárok tervszerű kialakítására.

Szegeden, 1933. évi április havában,
a gyakorló polgári iskola tanári testületének nevében:

Kratofil Dezső
igazgató.

1. Magyar nyelv

Tárgy: dolgozat-javítás a gyakorló polgári fiúiskola III. osztályban

Előzmények.

1933 március 24-én dolgozatot írtak a tanulók a III. osztályban. A dolgozat szabadon választott tárgyú leírás volt, ilyen címmel: »Legkedvesebb állatom.« Az előző órákon tértünk át az irodalmi írásművek leíró csoportjának tárgyalására. Olvas-tuk és feldolgoztuk Herman Ottónak »A golya« című állapotrajzát, s ennek alapján otthoni kidolgozásra házi feladatul kapták a fenti tételt azzal, hogy mindenki írja le azt az állatot, amelyiket ő legjobban szeret. A dolgozatot elkészítették s a megjelölt napon iskolai dolgozatul is azt adtam. Az óra elején mindenki 20 percig a saját munkájával foglalkozott; célul tűztem ki azt, hogy mindenki tüzetesen nézze át munkáját, csiszolja

és javítsa ott, ahol szükségesnek látja, cserélje ki a helytelen kifejezést, s végül helyesírási szempontból is vizsgálja át munkáját. Húsz perc után kiosztottam az iskolai füzeteket, s mindenki hozzáfogott a leíráshoz, amit nyugodtan elvégzett az óra végéig.

Módszeres megjegyzések az előzményekhez.

Mielőtt a tárgyra térnék, legyen szabad megjegyeznem: a dolgozat értékéből az nem von le semmit, hogy a tanulók azt otthon kidolgozták, mert nem tudták, hogy az iskolai dolgozatul is tételük lesz. Különbben is az a sokak által vélt veszedelem, hogy ilyen esetben a tanuló esetleg idegen segítségét vész igénybe, nem helytálló, mert a stílus az a mód, az a sajátosság, ahogyan valaki a gondolatát kifejezi. Legnehezebb dolog stílust lopni a világon. Hisz mindenki másként lát, érez, gondolkozik, s azt egyéni módon fejezi ki. Ha egy tanulónak felnőtt ember segít, akkor az úgy virít ki onnan, mintha fehér terítőre tisztítót öntenénk. Tudja ezt már egy III. osztályos tanuló, s ha úgy van nevelve, hogy örömmel végzi a fogalmazást, s azt az ő alkotásának, a legsajátabb énjének tudja, melytől félnie, rettegnie nem kell, hisz lelke tartalmát önti formába, akkor a vélt aggodalom magától válik tárgytalanná. Nem tartom helyesnek azt, ha a harmadik osztályos tanuló dolgozatát 10—15 perces előkészítés után az iskolában fogalmazza meg, mert a megmaradt 35—40 perc nem elég a rendes munka elvégzéséhez. Ideges rángatózásokban telik az el, melytől a fogalmazási készség gyarapodása és fejlődése nem várható, másrészt az idegesítő körülmény miatt az előkészítés hatása alatt egyformává válnának a dolgozatok. Az íráshoz nyugalom és csend kell: elmélyedés. Hisz meglett embert is próbára tenne az, ha 50 perc alatt neki önálló dolgozatot kellene parancsszóra írni. Lehetetlen, vagy nehezen keresztülvihető feladat elé ne állítsuk tanulóinkat, mert a fogalmazás kényes munka, különösen akkor, ha tőlük egy afféle kis írásművet, tehát komoly munkát várunk. Első és második osztályban egy kis élmény elmondásához elég az iskolai idő, de már a III. osztály második felében, mikor már tisztában vannak a stilisztika és szerkesztéstan anyagával, a rendelkezésre álló idő nem elégséges ahhoz, hogy tanulmányaiknak megfelelő afféle komolyabb munkát írassanak. A gyermek e korban szeret már írni, s örömet találja abban. Adjunk időt és módot ahhoz, hogy stílusa nyugodtan fejlődjék, mert valahogy úgy fogom fel az igazi fogalmazástani módját, hogy az a dolgozat-javítási órán érje el csúcspontját. Minden házi dolgozatát nincs módomban átjavítani, ez fizikai lehetetlenség, s így az iskolai dolgozat eredője a házi dolgozatoknak, melyet mindnyájuk okulására közösen dolgozunk fel a javítási órán.

Végrehajtás.

Idő: 1933 március 31-én.

Hetes: Tanár úrnak tisztelettel jelentem: az osztály létszáma 23. Nem hiányzik senki.

Köszönöm. Üljetek le!

I. Bevezető rész.

Nem tudom, az a csendes mosolygás nekem szolt-e, vagy a dolgozatoknak. Azt hiszem a dolgozatoknak örültök. Őszintén megvallom, sok örömem tellett nekem is bennük, mert már afféle írásművet írtatok. Lám-lám, eljutottunk már addig, hogy írástokban más is gyönyörködik. Mi volt az írásmű címe? Fejős.

Fejős: A »Legkedvesebb állatom.«

Hát a célja mi volt? Széll.

Széll: Le kellett szóval rajzolnunk a legkedvesebb állatunkat.

Mit gondoltok: vajjon kiirhatta le legjobban? (A tanulók gyorsan neveket mondanak, szinte »licitálnak«.) Nem azt kérdelem édes fiaim, hogy kinek a dolgozata a legjobb, mert azt ti még úgysem tudjátok, hanem azt, hogy ki írhatta le a legjobban?

Az egyik: Az, aki hüen leírta az állatot.

A másik: Tanár úr kérem az, aki pontosan leírta.

No látjátok, annak a dolgozata a legjobb, aki úgy rajzolta le a szóval a legkedvesebb állatát, hogy azt könnyen el tudtam képzelni. Ezt teszi a festő is, mikor fest, ezt a fényképész is, ha valakit megörökít. Mit gondolsz Buchwald, melyik fénykép a jó?

Buchwald: Az, akire azonnal rá lehet ismerni.

Hátha te csak nézed, nézed, s nem ismeresz rá...

Többen: (nevetve) Akkor nem jó. Nem sikerült.

Látjátok gyerekek, a dolgozatok között is van jó fénykép, is, meg kevésbé sikerült is: homályos, itt-ott torz.

II. Áthajlás.

Általánosságban megelégedésemre írtatok. Elégtelent fogalmazásból nem kapott senki sem, jelest annál több. Stílustok fejlődést mutat, sőt egyik-másik már kacsingatott a szép stílus felé is, azonban többen olyan természetrajzízen írtak. Szegénykék belakapaszkodtak jobb híján a tankönyvbe, nem mertek bizni a szemükben, s nem mertek hallgatni a lelkükre. Ezek a fal mellett járók! A félénkek! Nem mertek szembenézni az állattal. — Nagyobb hiba van a helyesírási botlások körül, s ismételten figyelmeztetek benneteket, hogy a dolgozat külső alakjára több gondot fordítsatok! A csinos, rendes írás nagy nyereség az életben.

III. A kérdés (probléma) felvetése és megoldása:

Nézzük már most fiúk, hogyan oldottátok meg feladatokat!

a) *stiláris szépségek*;

Említettem, hogy egyik-másik a leírás közben kacsingatott a művészi stílus felé, s olyan válogatott kifejezéseket használt, melyek arról tanúskodnak, hogy az illető repülni próbált. Egyik azt írja a gerlicéről: »A kísérteties csendben felhangzó turbékolása...« Ni-ni, mint mond a gyerek? Milyen csendben?

Többen: Kísérteties. Díszítő jelző.

Miért? Faragó.

Faragó: ...mert ez a jelző új, találó és szokatlan.

Ez adja a szépségét a kifejezésnek; aki ezt írta, az jól ír. — A másik ezt írja a csibéről: »Bársony, pihés, csipogó jószág.«

Többen: Érdekes. Három díszítő jelző.

Látjátok, milyen ügyesen forgatja ez már a tollat, aki 3 szép jelzőt is egymás mellé tud állítani a csibéhez. Nem elég-szik meg egyel, halmozza. Vajjon: nem vitte túlzásba?

Többen: Nem.

Miért?

Szücs: Tanár úr kérem, mind a három helytálló, mert a csibe tényleg bársonyos, ... meg pihés is, ... meg csipogós is...

Úgy van! Díszít és leír egy csapásra. Nem elég-szik meg egy feladattal, hanem a gondolatának kifejezésekor válogat, keres-gél, s így válik stílusa széppé, tömörre. — Az egyik madárról egy másik azt írja: »A ketrecében éli le egyhangú életét.« Vajjon melyik kifejezés kap meg ebből benneteket?

Többen: ...éli le... egyhangú...

Az »éli le« kifejezésben semmi különös nincs, mert a madárnak is élete van, tehát a madár is leéli életét. Ellenben az »egyhangú« kifejezés a madár életére vonatkoztatva: tartalmas kifejezése a gondolatnak. — A kutyáról írva az egyik ezt állapítja meg: »Ugy fénylik a szeme, mint a gyémánt.«

Többen: Hasonlat.

Miért? Imre.

Imre: Mert a kutya szeme tényleg olyan, mint a gyémánt. Villog, csillog nappal is, de különösen éjjel.

Hát ez tényleg így van. Szép-e ez a hasonlat? Honkó.

Honkó: Igen, mert két teljesen különböző dolog van egymáshoz hasonlítva, melyek egy tulajdonságban egyez-nek meg.

Már a te hasonlatodat szeretném olvasni, de te még váratsz magadra. Várok türelmesen. — Figyeljétek meg csak, ezt írja az egyik ni: »Bajusza fityeg, mint a harcsáé.« (A tanulók nevetve állapítják meg az érdekes hasonlatot.) Látjátok gyere-kek, milyen jóízű hasonlatot kanyarított ez ki. Az sem maradt

sokkal hátrább mögötte ennek, aki ezt írta a lóról: »Szőre olyan fényes, hogy a napsugár is elsiklik rajta.«

Többen: Hasonlat... a Rigó... Toldiból vette.

Hát ha az ember Arany Jánosba kapaszkodik bele, akkor csakugyan jó forráshoz nyúl, mert ő nagyon tudta díszíteni a stílust. Baj, hogy rájöttünk?

Többen: Nem... dehogyan...

Persze hogy nem. Hisz nekünk írta Arany János, éljünk vele. — Egy kis szófaragó közületek ezt írta: »Járása olyan, mint egy királynőé.«

Többen: Hasonlat. Jó... szép...

Ez igaz. Mit gondoltok, mi lehet az, amelyiknek járása olyan, mint egy királynőé?

Többen: Hattyú... oroszlán.

Nem biz az! A tyúkról írta ezt. (Általános nevetés.) No, hát nem jól mondta? Péter még könnyezik is bele. Hogy leszünk ezzel Péter?

Péter: Tanár úr kérem, nem lehet a tyúkot a királynővel összehasonlítani.

Látjátok, így jár az, aki minden áron nagyot akar mondani. Micsoda badar gondolat a tyúkot a királynővel összehasonlítani! Egy torz hasonlat, ami gyönyörködtetés helyett nevetségessé vált. — Egy másiknak fülebe cseng valami és így ír: »A nap mosolyogva úszik a tiszta égen.«

Többen: Mosolyog a jó öreg nap,
S hó sugárral, fényes-szépen...

Ki írta? Fodor.

Fodor: Gyulai Pál. A szél és a nap.

Milyen szóképet használt az illető?

Többen: megszemélyesítést.

Úgy van! A megszemélyesítés is, ha helyén alkalmazzuk, díszíti a stílust. — Egyik-másik jóízű magyarsággal írt. Pl. A kotlóról ír, s a kis öccsére vonatkoztatva ezt a megállapítást teszi: »A kezére koppintott, hogy örökre elment a kedve kíváncsiskodni.« Miben rejlik itt a magyarosság?

Többen: ... koppintott... elment a kedve...

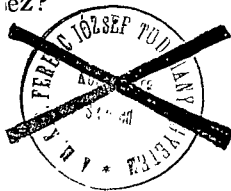
Az ám, mert ha azt írta volna, hogy a kezére ütött, senki sem akadt volna fenn rajta, de ő ügyesen választja ki a rokoneértelmű kifejezések közül a megfelelőt, az érdekeset, s ez teszi stílusát magyarossá. Irhatta volna ezt...

Többen: vert, ... csapott, ... megcsipte...

Egyik sem fejezi ki oly találóan a gondolatot, mint a koppintott. — Máshol ezt olvastam: »Éji tanyáját a vetésekben üti fel.« Mi itt az érdekes? Nyári.

Nyári: Az érdekes kifejezés itt az, hogy »üti fel«.

Valaki nem riadt vissza ilyentől sem: »A macska kúpászkodik.« Nő, mi ez? Mit jelent ez?

Többen: Nyávog... dörgölődzik...

Nem bizony! A macska akkor kúpászkodik, mikor ebéd közben lábával az asztal felé kapaszkodik, s óvatosan igyekszik valamit elérni. Látjátok, olyan töről metszett kifejezést használt, amit nem értettetek meg. Milyen kifejezés ez?

Többen: Magyaros.... tájszó.

Kúpászkodik: az tájszó, s így vált zamatossá, magyarossá, jóízűvé mondása.

Módszeres megjegyzések az a) ponthoz.

A stílis szépségek tárgyalását híuen visszaadni igen bajos dolog. Vezetőszempontom: a belső szemléltetés, a kép felfogata-sa, az érzelem gyors megindítása. E nélkül a munka eredménytelen lenne.

b) stílis botlások;

Látjátok, ennyi szépséget válogattam össze dolgozatotokból. Örülök annak, hogy egyike-másika törekszik díszíteni a stílusát. Csak csínján-bínyján kell vele bánni, mert a ti stílusotok még forrásban van, nem tudjátok, mit mikor kell használni. Erőszakoskodni nem lehet a stílussal, mert akkor születnek meg a bolond gombák, mire példa a dolgozatotokban is bőségesen akadt.

Többen: (nevetve) »Szaftos« mondások!

Igen-igen. Ilyenek is vannak. Az egyik ezt írja: »Munkámat meghálálta nekem nyúlfiókákkal.« (Általános mosolygás közben kifejtjük, hogy a madárnak fiókája, a nyúlnak fia van.) Arany János is így mondja: »Mint kutyák közé ha nyúlfiat lökének...« (Rámutattunk a »nekem« szó felesleges voltára s az egész mondatot lefordítottuk magyarra.) — Ugyancsak hitvány stílusa van annak is, aki ezt a mondatot leírta: »Fiai táplálékuk a rovarok.« (Megbélyegeztük magyartalanságát, s kifejeztük e gondolatot helyes magyarsággal, mondván: Fiai rovarokkal táplálkoznak.) — Egy társatok badarsága az is, amit a lóról írt: »A magyar ember legszentebb állata a ló.« (Közösen kifejtjük, hogy a szent szót állatra vonatkoztatni nálunk nem szokás, s így mondása tökéletlen erőlködés volt.) Ugyanaz írja ezt is: »Van fehér, fekete, pettyes ló.« (A pettyes szó általános kacajt vált ki, s megállapítjuk a pettyes szó jelentését, amiből annak használata önként következik.) — Tótágast állt annak is a nyelve, aki ezt írta: »Nyakán egy kis fekete foltok vannak.« Mi hiba van itt? Csáka.

Csáka: Csáka: Nyelvünk a sok után is egyesszámot használ. Ez barbarizmus.

Fordítsd le!

Csáka: Nyakán több, kisebb fekete folt van.

Egyik így írt: »... egypár nappal előtte...« Helyesebb: pár nappal előbb. — Egy gézengúz nem riadt vissza attól sem, hogy »kosztról« írjon. Az illetőtől meg kellene vonni a napi »kosz-

tot«. — Akadt egy merész is közöttetek, ki új szót alkotott, mondván: »Lába csövaskos.« (Általános derűtség között kifejtjük, hogy ez abból eredt: Olyan vastag, mint a cső. Értelmetlenül összevonta, s megszületett belőle a torz szó: csövaskos. Megállapítjuk, hogy ez a torzalkotás meghalt születése pillanatában.) — Vigyázzatok az ilyen nagyon elterjedt hibákra: »Azt eszik, amit mink.« Miért kell a személyes névmást ragozni, mikor a -mi- szócska is teljesen elegendő. Az illető stílusa pongyola.

Módszeres megjegyzések a b) ponthoz.

A stílárís hibák gyógyítója a csendes mosoly és a nevetés, de nem a kinevetés, nem a kigúnyolás. Ha a tévedésre rájöttek, akkor ők maguk igazítják ki, s terelik az egészet helyes vágányra. Azt soha sem áruíom el, ki követte el a botlást; nem ez a fontos, hanem a tény.

c) nyelvi botlások;

Essék szó arról is, amit már minden alkalommal elmondtam, hogy kötőszóval (és, hogy stb.) ne kezdjünk mondatot. Kis gyerekek szokása, stílusa az, hogy mindent és-sel kezdenek, »aztán—akkó«-val folytatnak. Így nem kezdheti a mondatát az, aki magyar nyelvtant tanult, s tud már a stílusról is valamit. — Ugyancsak hibás mondatkezdés az is, ha valaki vonatkozó névmással indít el egy mondatot. Vajjon: mire vonatkozik az, ha azzal kezdi. — Kifogásolom azt is, hogy többen még mindig többszörösen összetett mondatokkal dolgoznak. Egyike-másika csak-hogy bele nem fullad a mondatba. Többszörösen összetett mondatokkal ne bíbelődjeteK! Afféle nyelvművész már az, aki ilyenekkel bánni tud. Hallottátok Gárdonyi Géza mondatait; mily rövidek azok, s mégis mily sokat fejeznek ki. Nagy költőink is többnyire rövid mondatokkal dolgoznak. — Első osztályos korotktól kezdve ostorozom azt a hanyag szegedi beszédmódot, mely nem tesz különbséget a ban-ben, ba-be rag között. Most is azt írta egy tanuló: »A gerlicét konyhába tartjuk.« Mégis csak bosszantó dolog, hogy valakinek ne bántsa ez a fülét. (Közösen megállapítjuk a nyelvi botlást, s éles különbséget vonunk a két rag között.)

Módszeres megjegyzések a c) ponthoz.

Oly tények ezek, melyekre figyelmeztetni őket okvetlénül szükséges. Így maradoznak azok lassankint el, s alakul ki bennük az egyéni stílus.

d) különböző stílusú dolgozatok;

Lássunk most már egypár kész munkát, s figyeljük meg a stílusukat és a tárgyat, ahogyan leírták. Többen értékes munkát adtak be; Hampelé színes, Borsteiné kedves, Biczóké ügyes leírás. Kiválasztottam háromat, felolvasom, s állapítsuk meg

közösen, milyenek ítéljük azt. Vörös Balog István így oldotta meg feladatát.

Legkedvesebb állatom.

(Állatrajz.)

A háziállatok közül az egyik, mely az embereknek hasznot hajt, a macska.

A teste hosszú. Négy lába van. A teste szőrrel borított. Fülei hegyesek. Lábain karmok vannak. Ezeket behúzhatja és kiengedheti. Hosszú a farka. Pupilláit kitágíthatja és összehúzhatja. Orra kicsi és úgy van elhelyezkedve, hogy jól tud szagolni. Hosszú *bajusza* úgy fityeg, mint a harsásé. Húsevő, emlős állat. Tápláléka az egér. A megfogott egérrel szeret kégyetlenkedni. Egy nagy ellensége van, a kutya. Ha találkoznak, kítör a kutya-macska patália. A meleget szereti. Nem olyan hűséges állat, mint a kutya. Szeret játszani. A legnehezebben tanítható állatok egyike.

-Rokonai az oroszlán, tigris, puma, vadmacska és a jaguár.

Henter Gyula így írt.

Legkedvesebb állatom.

(Állatrajz.)

Házunk körül legérdekesebbnek a kotlós tyúkot találtam.

Pár nappal ezelőtt az egyik legkedvesebb tyúkunk a kendermagos elkezdett kotyogni. Ez a tyúk udvarunk büszkesége. *Járása olyan, mint egy királynőjé.* Termete magas, fejtartása büszke. Édes anyám mikor észrevette a kotyogást, szép fehér tojásokat tett egy kosárba. *Tyúk anyó* rájuk *ült* vigyázva, nagy szárnyaival pedig betakarta. Azután csak *ült, ült vendületlenül.* Még enni sem nagyon szállt le. Három hét múlva valami csipogás hallatszott a kosárból. Ilona húgom odament, de csak egyszer nyúlt feléje, *tyúk anyó* olyan alaposan a kezére koppintott, hogy örökre elment a kedve kíváncsiskodni. Erre *oda ment* anya és öt darab csibét vett ki és a *szakaitóba* tette őket. Estig minden tojásból *kibujt* egy kis bársony pihés csipogó jóság. Volt közöttük tiszta fekete is tarka is. Édes anyám kölest hintett a fészek elé. Másnap megindultak a napsugaras udvaron. *Csakúgy* gurultak a kis eleven gömbök. A cicának is megtetszetek, mert lesből nézte őket. Hanem, jaj, szegény cica, nem számított arra, hogy a szelíd kendermagosból ilyen harcias *tyúkmama* lett? Tollait felborzolva, rikácsolva rohant a cicának. Szerencséje, hogy vitézül elszaladt, mert így csak nagy ütést kapott a fejére.

Ez a nagy *szeretett* indított arra, hogy megírjam a tyúkunkat.

Czink Géza dolgozata.

Legkedvesebb állatom.

(Állatrajz.)

Kistermetű madár, lába rövid, *csövaskos* és piros. Teste sűrű színű tollal van borítva. Az embernek kedves háziállata. Rendszerint ketrechen éli le egyhangú életét. Szegény madár elvesztette, úgyszólván legnagyobb kincsét: a szabadságát. Azonban a sors valami kegyet mégis hagyott neki. Megadta szegénynek azt a boldogságot, amit egy gondos, szerető anyai szívnek adhat: fiókát nevelhetett. Évente kétszer-háromszor ül fészekre a kedves madár. Azután a hím és a *nőstén* felváltva költik ki apró csemetéiket.

Élnek azonban ezek az állatok vadon is. Erdőkben faluhelyeken építenek maguknak lakóhelyet. Fészküket egy-egy magasabb és bokrosabb fára rakják. Ezek az állatok különösen a csendes elhagyott vidéket keresik fel, hol a kísérteties csöndben felhangzó túrbékolásukkal szinte ijesztően hatnak az emberre. Szeretik a csöndet az elhagyatottságot. A gerlice hasznos madár. Apróbb kukacokkal és az *el hullott* magvakkal táplálkozik. Azért mégis akad sok olyan lelketlen ember aki bántja, üldözi a szabad természet szabad fiát.

(Az egyes felolvasások után hozzászólások formájában megállapításokat tettünk tárgyi és stílári szempontból. Kimutattuk, hogy hol vannak hiányok, eltérések a leírás lényegétől, zökkenők a dogozatokban. Balogé egyszerű, de jó dolgozat. Henter Gyula dolgozata alkalmas volt arra, hogy tárgyaljuk azt a kérdést: vajjon szabad-e annyi eseményt a leírásba vegyíteni? Beszéltem arról, hogy a leírásba vegülhet esemény is; ez élénké és kedvessé teszi azt, de túlzásba vinni ezt sem lehet, mert akkor nem leírás lesz, hanem műfaja megváltozik. Czink igen ügyesen és színesen ír le, s érdekessé teszi a tárgyat azzal, hogy nem nevezi meg mindjárt a legkedvesebb madarát, hanem vázolja, festi előttünk azért, hogy kíváncsiságunkat fokozza. Nagy ügyességre vall.)

Módszeres megjegyzések a d) ponthoz.

Kívánatos volna minél többet, s minél változatosabbat fel dolgoztatni közösen velük. Ezért kellene a dolgozatok számát bátran apasztani, hogy idő maradjon a gondos megbeszélésre, mert szent a meggyőződés, hogy az egyrészt sokkal fontosabb, mint maga a dolgozatírás, másrészt igazi fogalmazás-tanítás ilyenkor folyik. Ezt összecsapni vétek: kigúnyolása a dolgozat fogalmának és lényegének.

e) helyesírási hibák;

Nagyon nehezemre esik az, amit most teljesítenem szomorú kötelességem.

Többen: A helyesírási hibák...

Azok-azok. Harmadik osztályban nem szabad már annyi helyesírási hibát elkövetni, hisz két éven át nyelvtant tanultatok, ennél fogva tudnotok kell írni. A legtöbb felületességre, nemtörődömségre vezethető vissza. Több gondot fordítsatok erre, mert a kezetek hozzászokik a helytelen íráshoz. Kiszedegettem a helyesírási hibákat is, idetáloalom nektek, durkáljatok benne.

Hangfelcserélés: vigan, igy, szelid, rendületlenül, először,

	álja, különböző;
l, ly, j	: tolyás, felyű;
Hasonulásból	származók: feletkezett, felébbrett;
Átalakulásból	„ abrakolásal;
Ragozásból	„ hadják, hegyessek, szívessen;
Képzésből	„ vörösses, legtöbbször, legkissebb;
Nevek írása	Ósmagyarok, Húgom, bobi;
Összeírás	rövidláb, tyúkokközött;
Igekötős ige	le hullott.

Módszeres megjegyzések az e) ponthoz.

Helyszüke miatt idevonatkozóan csak annyit jegyzek meg, hogy az egyes hibákat olvasás után a tanulók maguk állapítják meg kiejtés és szóelemző írás alapján. Szükség esetén a táblára írták.

IV. Gyakorlati megoldás.

Most kiosztjuk a dolgozatokat, s a hátra lévő 5 perc alatt mindenki nézze át hibáit. Ahol eligazodni nem tud, kérdezze meg. A javítást otthon végzitek el gondosan. Javítás után a házi dolgozati füzetetekbe kiírájátok az elkövetett hibákat a szokott módon, ilyen címmel: Hibáim a 10. dolgozathoz. Kiosztani a füzeteket!

(Egy pár kérdésre eligazító feleletet adtam, s ezzel az óra véget ért.)

Múth János

a magyar nyelv szakvezető tanára.

2. Földrajz

Erdély éghajlata és vízrajza

A tanítás leírása előtt szükségesnek tartjuk azoknak az előismereteknek a lefektetését, ami mint megkívánható tudás a tanulók rendelkezésére áll s ami az alapozás, összekapcsolás és összehasonlítás végett, továbbá módszertani szempontból felhasználandó.

1. *Leíró földrajzi részből:* a) megismertük idáig a Nagy-Alföld, Dunántul, Kis-Alföld, Északnyugati- és Északkeleti Fel-